

DISH SOAP, DEODORANT AND THE DEMANDS OF THE INDIVIDUAL:

The Laws of Pesach Confront Personal Preference

Shabbat Hagadol Derashah 5783
Rabbi Ariel Rackovsky

10 Nissan 5783/ April 1, 2023

Dish Soap, Detergents and the Demands of the Individual: The Laws of Pesach

Confront Personal Preference

Shabbat Hagadol Derasha 5783

Rabbi Ariel Rackovsky

1. Talmud Bavli Masechet Berachot 35b-

ומי סעיד פלל?! והכתיב: "ויין ישמח לבב אנוש ולחם לבב אנוש יסעד וגו'" — נהמא הוא דסעיד חמרא לא סעיד! אלא, חמרא אית ביה תרתין: סעיד ומשמח. נהמא מסעד סעיד, שמוחי לא משמח. אי הכי נבריה עליה שלש ברכות! לא קבעי אינשי סעודתיהו עלויה. אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא: אי קבע עלויה סעודתיה מאי? אמר ליה: לכשיבא אליהו ויאמר אי הוי קביעותא. השתא מיהא בטלה דעתו אצל כל אדם.

Again, the Gemara asks: Does wine satisfy one at all? Isn't it written: "Wine gladdens the heart of man, making the face brighter than oil, and bread fills man's heart" (Psalms 104:15); bread is that which satisfies, wine does not satisfy. Rather, this verse is not a proof; wine has two advantages, it satisfies and gladdens. Bread, however, satisfies but does not gladden. Since wine possesses all of these virtues, the Gemara asks: If so, let us recite the three blessings of Grace after Meals over it after drinking, just as we do after eating bread. The Gemara answers: People do not base their meals on wine. Rav Nahman bar Yitzhak said to Rava: If one based his meal on it, what is the ruling? Must he recite the Grace after Meals as he does after bread? He replied: When Elijah comes and says whether or not it can serve as the basis for a meal, this will be resolved. Nevertheless, now, until then, his intention is rendered irrelevant by the opinions of all other men and he is not required to recite the complete Grace after Meals.

2. Talmud Bavli Masechet Shabbat 144b-

של בית מנשיא בר מנחם היו סוחטין ברמונים. אמר רב נחמן: הלכה כשל בית מנשיא בר מנחם. אמר ליה רבא לרב נחמן: מנשיא בן מנחם תנא הוא? וכי תימא הלכה כי האי תנא דסבר לה כשל מנשיא בן מנחם, ומשום דסבר כמנשיא בן מנחם הלכה כמותו? מנשיא בן מנחם הוי רובא דעלמא? אין, דתנן: המקיים קוצים בפרם, רבי אליעזר אומר: קדש, וחקמים אומרים: אינו מקדש אלא דבר שקמוהו מקיימין. ואמר רבי חנינא: מאי טעמא דרבי אליעזר — שפן בערבא מקיימין קוצי שדות לגמליהם. מידי אירא? דערבא אתרא, הכא — בטלה דעתו אצל כל אדם! אלא היינו טעמא, כדרב

חֲסֵדָא. דְּאָמַר רַב חֲסֵדָא: תְּרַדְיוּ שְׁסַחֲטוּ וּנְתַנּוּ בְּמַקְוֵה — פּוֹסְלִין אֶת הַמַּקְוֵה בְּשִׁינוּי מְרָאָה. וְהָא לָאוּ בְּנֵי סַחֲיָטָה גִּינְהוּ?
אֵלָא מַאי אֵית לֵךְ לְמִימַר — כִּינּוּן דְּאַחְשְׁבִינְהוּ, הוּוּ לְהוּ מְשַׁקָּה, הֵכָא נְמִי: כִּינּוּן דְּאַחְשְׁבִינְהוּ, הוּוּ לְהוּ מְשַׁקָּה.

It was taught in the baraita cited above that people from the house of Menashya bar Menaḥem would squeeze pomegranates on weekdays. This indicates that it is typical for people to squeeze pomegranates, and therefore it is prohibited to do so on Shabbat. Rav Naḥman said: The halakha is in accordance with the practice of the people from the house of Menashya bar Menaḥem. In other words, squeezing pomegranates is considered typical, and therefore it is prohibited on Shabbat. Rava said to Rav Naḥman: Is Menashya ben Menaḥem a tanna that you say the halakha is in accordance with his opinion? And if you say that Rav Naḥman meant that the halakha is in accordance with this tanna, who held in accordance with the practice of the people from the house of Menashya ben Menaḥem, there is still room to ask: Does it make sense that because he held in accordance with the practice of the people from the house of Menashya ben Menaḥem, the halakha is in accordance with his opinion? Does Menashya ben Menaḥem constitute the majority of the world? Since most people do not squeeze pomegranates, the practice of the people from the house of Menashya ben Menaḥem should be irrelevant relative to the typical practice of others. Rav Naḥman answered: Yes, in cases of this kind, halakhic rulings are based even on practices that are not universal, as we learned in a mishna that addresses the prohibition of diverse kinds, particularly forbidden food crops in a vineyard. With regard to one who maintains thorns in a vineyard, Rabbi Eliezer says: He rendered the crops a forbidden mixture of food crops in a vineyard. And the Rabbis say: Only a crop that people typically maintain renders a vineyard forbidden. And Rabbi Ḥanina said: What is the reason for the opinion of Rabbi Eliezer? Because in Arabia they maintain the thorns of the fields to feed them to their camels. There, thorns are treated as a bona fide crop. According to this opinion, since thorns are maintained in one place, they are considered to be significant everywhere. The same reasoning applies to the issue of juicing pomegranates. The Gemara rejects this answer: Is this comparable? Arabia is a place, and a custom practiced in an entire country is significant. Here, with regard to the practice of the house of Menashya bar Menaḥem, who was an individual, his opinion is rendered irrelevant by the opinions of all other men. Rather, this is the reason for Rav Naḥman's statement: It is in accordance with the opinion of Rav Ḥisda, as Rav Ḥisda said: In the case of beets that one squeezed and then placed their juice in a ritual bath, the juice invalidates the ritual bath if it causes a change of appearance. Any liquid that causes the water of a ritual bath to change color

invalidates the ritual bath. Rav Hisda elaborated: Aren't beets typically not designated for squeezing? Rather, what have you to say? Since he ascribed it significance, it is considered a liquid. Here, too, with regard to pomegranates, since he ascribed it significance, it is considered a liquid. Even if one person ascribes significance to a liquid, it assumes for him the status of a liquid and is prohibited on Shabbat.

3. Commentary of Ritva to Talmud Bavli Masechet Shabbat 144b

אבל הכא בטלה דעתו אצל כל אדם...אלא דשורת הדין היה שלא לחוש שמא יסחוט לכך כיון שאין דרך בני אדם לעשות כן, אבל כיון [ד] של בית מנחם בן מנשיא נוהגים לסחוט חיישינן כן בהאי נמי דילמא סחיט להו לשם משקה, דלגבי הא ראוי הוא לחוש לכך ואע"ג דשל בית מנחם מיעוטא...

But here, his preferences are insignificant compared to prevalent practice...according to the strict law one would not need to be concerned about squeezing pomegranates, as it is not the practice of most people to do so. However, since the house of Menashya bar Menaḥem do squeeze pomegranates for their juice, we must be concerned lest we are squeezing them for their juices as well, even though the house of Menashya was a minority...

The Pesach Connection

4. Talmud Bavli Masechet Pesachim 21b-

דאמר רבא: תרכו קודם זמנו — מותר בהנאה אפילו לאחר זמנו.

As Rava said: If one charred leavened bread before its time, it is permitted to derive benefit from it even after its time, since it no longer has the legal status of leavened bread.

5. Commentary of Tosafot to Talmud Bavli Masechet Pesachim 21b-

חרכו קודם זמנו מותר בהנאה אף לאחר זמנו - וכגון שנפסל מלאכול לכלב דבענין אחר לא הוי שרי דומיא דפת שע"פשה בפ"ק (דף טו:):

It was cinged before its time of biur hametz - he is allowed to derive benefit even after the time - For example, that is disqualified from being eaten by a dog, that in any other manner - this would not be allowed (to derive benefit). This is similar to the case of bread that became spoiled cited in the first chapter of Pesachim (15B).

6. Commentary of Rosh to Talmud Bavli Masechet Pesachim 2:1-

...ומותר בהנאתו פשיטא לא צריכא שחרכו קודם זמנו וכדרבא דאמר רבא חרכו קודם זמנו מותר בהנאתו אף לאחר זמנו. וכגון שנפסל מלאכול לכלב דומיא דפת שעייפשה. יש שרוצים לומר לאו דוקא הנאה דהוא הדין נמי אכילה דעפרא בעלמא הוא. ולא מסתבר דאע"פ דבטלה דעת האוכל אצל כל אדם מ"מ כיון דאיהו קאכיל ליה אסור. ...”One is allowed to benefit.” This seems obvious. However, it is necessary in a case where the leaven was burned before its time of prohibition, in accordance with the view of Rava, who said that if the Chametz had been destroyed before its time of prohibition, it would still be permitted to derive benefit from it even after the time it became prohibited. For example, if it was no longer fit to be eaten even by a dog, like bread that became moldy.

There are those who wish to permit eating such products, and not just deriving benefit from them, because this is akin to mere dust. This opinion is illogical. Even if one were to say that it is not considered food because most people would not eat such an item, here, since he is eating it, it is clear that it is prohibited for him [because he considers it food].

7. Commentary of Rabbeinu Nissim to Dapei HaRif Masechet Pesachim 5b-

חרכו קודם זמנו מותר בהנאתו אחר זמנו....ודאמר ר' מותר בהנאתו בדין הוא דאפילו באכילה נמי שרי כיון שיצא מתורת פת קודם שיחול בו איסור חמץ אלא לפי שאין דרך אכילה בלחם חרוך נקט לישנא דמותר בהנאתו דאפי' אכיל ליה לאו אכילה היא אלא דמיתהני מיניה....

Those who say that it is permitted to derive benefit from this product, should also maintain that it is permitted to consume it as well, since it lost its status as bread before the hour bread became prohibited. However, since no one eats burnt bread, the language chosen focused on permissibility of benefit rather than consumption, because even if someone were to eat this, it would not be considered eating- only that a person is deriving benefit from it.

8. Talmud Bavli Masechet Shevuot 24a

אלא כדרבא דאמר רבא שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור

Rather, do not distinguish between the former and the latter clauses of the mishna based on whether he specifies what he is eating. In both cases he takes an oath not to eat, without specifying. In the case where he eats something inedible, he is exempt, in accordance with that which Rava says, as Rava says that if one said: On my oath I will not eat, and he ate dirt, he is exempt, since eating an inedible substance is not considered to be eating. Eating non-kosher meat is considered to be eating; for that reason, the latter clause of the mishna states that one is liable for doing so if he took an oath not to eat. The oath takes effect with regard to the

non-kosher items because, as Rabbi Yohanan noted, it includes items that would otherwise be permitted.

9. Shulchan Aruch Orach Chaim 442:9

חמץ שנתעפש קודם זמן איסורו ונפסל מאכילת הכלב או ששרפו באש (קודם זמנו) (ר"ף) ונחרך עד שאינו ראוי לכלב או שייחדו לשיבה וטח אותו בטיט מותר לקיימו בפסח:

Hametz that became spoiled before the time it would be forbidden (to derive benefit) and it became disqualified from dog consumption, or it was burned before its time, and it was singed until it would not be appropriate for dog consumption, or it was dedicated for sitting upon and it was plastered with tar, one is allowed to keep it on Pesach.

10. Commentary of Mishneh Berurah to Shulchan Aruch Orach Chaim 442-

(מג) מותר לקיימו בפסח - וה"ה דמותר בהנאה אבל באכילה אסור מדרבנן עד אחר הפסח ואע"ג דאכילה שאינה ראויה היא דהא נפסל לכל מ"מ כיון שהוא רוצה לאכול אסור דהא אחשביה...

It is permitted to maintain the Chametz in one's possession during Pesach. Correspondingly, it is permitted to benefit from the Chametz. On the other hand, to eat this product is forbidden by Rabbinical law, until after Pesach. Although this would be abnormal eating, since such Chametz is not fit for any creature to eat, it is nevertheless forbidden, because when one wishes to eat it he makes it of consequence as food...

11. Shulchan Aruch Orach Chaim 442:4

דבר שנתערב בו חמץ ואינו מאכל אדם כלל או שאינו מאכל כל אדם כגון התריא"קה וכיוצא בו אף על פי שמותר לקיימו אסור לאכלו עד אחר הפסח ואע"פ שאין בו מן החמץ אלא כל שהוא ה"ז אסור לאכלו...

If an article with which Chametz mixed is not human food at all or it is not food that all people would eat, such as theriaca and the like, then although it is permitted to maintain it on one's possession during Pesach, it is forbidden for one to eat it until after Pesach. Even if the mixture contains no more than a slight amount of Chametz it is nevertheless forbidden to eat it...

12. Commentary of Mishneh Berurah to Shulchan Aruch Orach Chaim 442

(כא) אע"פ שמותר לקיימו אסור לאכלו - ואף שאינו ראוי לאכילה מ"מ כיון דהוא אכלו אחשביה:

(21) Although it is permitted to maintain it, it is forbidden to eat it. Although the mixture is not suitable to be eaten, which is why one may retain it, it is nevertheless forbidden to eat it, since by eating it one makes it of consequence.

Istenis

13. Mishnah Masechet Berachot Chapter 2 Mishnah 6

רחץ לילה הראשון שמתה אשתו. אמרו לו תלמידיו, לא למדתנו, רבנו, שאבל אסור לרחץ. אמר להם, איני כשאר כל אדם, אסטניס אני:

The mishna relates another episode portraying unusual conduct by Rabban Gamliel. He bathed on the first night after his wife died. His students said to him: Have you not taught us, our teacher, that a mourner is prohibited to bathe? He answered them: I am not like other people, I am delicate [istenis]. For me, not bathing causes actual physical distress, and even a mourner need not suffer physical distress as part of his mourning.

14. Commentary of Rashi to Talmud Bavli Masechet Berachot 16b

רחץ לילה הראשון שמתה אשתו – ונקברה בו ביום ואע"פ שאבל אסור ברחיצה הוא רחץ כדאמר טעמא אסטניס אני והוא אדם מעונג ומפונק;

And she was buried on the same day; even though a mourner is prohibited from washing, he did so anyway because he was of delicate constitution, sought pleasure and/or was accustomed to being pampered.

15. Commentary of Tosafot to Talmud Bavli Masechet Berachot 16b

אסטניס אני – ואיכא צער אם לא היה רוחץ דאינו אסור לרחוץ בימי אבלו אלא משום תענוג וגם לחוף ראשו אי אית ליה ערבוביא ברישיה שרי אפי' תוך שבעה וכן התיר רבינו שמואל ליולדת אבלה לרחוץ תוך שבעה ולרחוץ נמי בתשעה באב...

I am delicate—and he would experience physical discomfort if he didn't wash, because it is not prohibited to wash during mourning unless it is in a pleasurable way. It is also permitted to wash one's hair if it is tangled, even during Shiva. Rabbeinu Shmuel permitted a post-partum mother in mourning to bathe during shiva, and also on Tisha B'Av...

Applicability of Achshevei

16. Responsa Igrot Moshe Yoreh Deah II: 30

בבורית שעושין מאלקאהאל שבא מחלב שפגום מאכילת כלב אם מותר לנקות כלים בו כ"ג שבט תשכ"ו. מע"כ ידידי הנכבד הרה"ג ר' דובער ליווי שליט"א.
הנה בדבר בורית מאלקאהאל שעושין מחלב, ואופן עשיית האלקאהאל הוא שמתחלה מבשלים החלב עם מיני עסיד, ומה שראוי לאכילת אדם מסלקים משם, ואת החלק שאינו ראוי לאכילה מבשלים אותו בחתיכות מתכות וגעז עד שנעשה מזה אלקאהאל שהוא סם המות להרבה בע"ח, אם מותר להשתמש בבורית זה לנקות כלים.
הנה אם אמת הדבר איני רואה בזה שם איסור, דרק לאכול דבר איסור שנפסל מלאכול לכלב אוסר הרא"ש בפסחים דף כ"א מהטעם דכיון דאיהו קאכיל ליה אסור, והוא מטעם אחשביה...וא"כ כ"ש שליכא אחשביה לאוכל בזה שמנקה הכלים דאדרבה כשהוא אוכל אינו ראוי לנקות הכלים [ולכן לע"ד אין לאסור לנקות בבורית שנעשה מאלקאהאל זה את הכלים. ואפילו לעשות לכתחלה האלקאהאל לצורך בורית מזה אין לאסור... וכ"ש לפגום כדי לעשות האלקאהאל לעשות בורית לנקות כלים שאין בזה איסור מצד מבטל איסור. ידיו, משה פיינשטיין

With regard to a detergent made from alcohol that is derived from fat that is no longer edible by a dog...

With regard to the matter of detergent made from alcohol derived from fat, in which the manner the alcohol is manufactured is that the fat is cooked with some kinds of acid and anything fit for human consumption is removed and that which is not fit for consumption is cooked with pieces of metal and gas until the alcohol made from it is poisonous to many animals. Can this be used to clean dishes? Truthfully, I see no prohibition in this, because the Rosh only prohibits eating something prohibited that is too repulsive for a dog to eat, because of the fact that this person is eating it after all. This is because his choice makes it significant...if so, certainly in this case, where there is no significance accorded to this food which cleans dishes, because when it is food, it cannot clean dishes. Therefore, in my humble opinion, there is no prohibition against cleaning with this detergent that is made from this alcohol. There is not even a prohibition against making this kind of alcohol for the purpose of this detergent...

17. Rav Moshe Feinstein, Igrot Moshe Orach Chaim II:92

ברפואה שאולי יש חשש חמוץ לרפאות ניתוח... מע"כ ידידי אהובי הרה"ג מוהר"ר אפרים גרינבלאט שליט"א.

ובדבר הרפואה שאתה צריך ליקח גם בפסח ואתה חושש אולי יש שם איזה חשש חמוץ הנה מכיון שהוא לרפאות הניתוח שעשו באבר פנימי פשוט שצריך ליקח אף אם היה ודאי חמוץ ובעצם אף בלא סכנה אין חשש דכבר נבטל קודם הפסח משם אוכל, ואחשביה לא שייך בדבר שלוקח לרפואה דאף דברים מרים ומאוסים נוטלין לרפואה. ולכן אין לך מה לחשוש ותקח הרפואה כפי שאמר לך הרופא והשי"ת יתן שיהיה זה לרפואה.

With regard to medical treatments, in which the cure for an operation might lead to Chametz...

With regard to medicine one needs to take on Pesach as well, and there is a concern that it might contain some Chametz in it, since it is designed to cure an internal organ, it is clear that one must take the medicine- and one would be required to do so even if it contained actual Chametz. In truth, even when there is no immediate concern for one's health, there is no problem, because the Chametz was already nullified before Pesach as it is not considered food. Furthermore, the notion that something is accorded significance because it is needed or desired does not apply to medicine, because medicine may be bitter and repulsive. Therefore, there is nothing to worry about- you should take the medicine as your doctor prescribed, and God should grant that this will be curative.

Halachah= Happiness

18. Mishneh Torah Hilchot Yesodei Hatorah 4:13

ועניי ארבעה פרקים אלו שבתחמש מצות האלו הם שחכמים הראשונים קוראין אותו פרדס כמו שאמרו ארבעה נכנסו לפרדס. ואף על פי שגדולי ישראל היו וחקמים גדולים היו לא כלם היה בהן פת לידע ולהשיג כל הדברים על ברין. ואני אומר שאין ראוי לטיל בפרדס אלא מי שנתמלא פרסו לחם ובשר. ולחם ובשר הוא לידע האסור והמתיר וכיוצא בהם משאר המצות. ואף על פי שדברים אלו דבר קטן קראו אותם חכמים שהרי אמרו חכמים דבר גדול מעשה מרובה ודבר קטן היות דאביי ורבא. אף על פי כן ראויין הו להקדימן. שהו מישבין דעתו של אדם תחלה. ועוד שהם הטובה הגדולה שהשפיע הקדוש ברוך הוא לישוב העולם הזה כדי לגחל חיי העולם הבא. ואפשר שידעם הכל קטן וגדול איש ואשה בעל לב רחב ובעל לב קצר:

The matters discussed in these four chapters concerning these five mitzvot are what the Sages of the early generations termed the *Pardes*, as they related: "Four entered the *Pardes*..." Even though they were great men of Israel and great Sages, not all of them had the potential to know and comprehend all these matters in their totality.

I maintain that it is not proper for a person to stroll in the *Pardes* unless he has filled his belly with bread and meat. "Bread and meat" refer to the knowledge of what is permitted and what is forbidden, and similar matters concerning other mitzvot. Even though the Sages referred to these as "a small matter" - for our Sages said: "A great matter,' this refers to *Ma'aseh Merkavah*. 'A small matter,' this refers to the debates of *Abbaye* and *Ravva*" - nevertheless, it is fitting for them to be given precedence, because they settle a person's mind.

Also, they are the great good which the Holy One, blessed be He, has granted, [to allow for] stable [living] within this world and the acquisition of the life of the world to come. They can be known in their totality by the great and the small, man or woman, whether [granted] expansive knowledge or limited knowledge.

19. Rav Yosef Caro, Introduction to Shulchan Aruch

הקדמות לשולחן ערוך הקדמת השו"ע

ראיתי אני בלבי כי טוב ללקוט שושני ספירי אמריו בדרך קצרה בלשון צה וכולל יפה ונעים, למען תהיה תורת ה' תמימה שגורה בפי כל איש ישראל, כי כאשר ישאלו לת"ח דבר הלכה לא יגמגם בה אלא יאמר להכמה אחותי את, כשם שברור לו שאחותו אסורה לו, כך יהיה ברור לו כל דין שישאל עליו הלכה למעשה בהיותו שגור בפיו ספר זה הבנוי לתלפיות תל שהכל פונים בו, לחלקו לחלקים שלשים ללמוד בו בכל יום חלק, ונמצא שבכל חדש הוא חוזר תלמודו ויאמר עליו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו.

:

I realized that it would be beneficial to gather the lillies and the sapphires [i.e. the Halachic conclusions] of it's [Beit Yosef's] discussion, [and present them] briefly, clearly and comprehensively in an elegant and pleasant style, so that God's perfect Torah may be fluent on the tongue of every Jew. Thus, when a scholar will be asked a matter of Halachah, he will not need to hesitate.

The law will be applied in practice on any question that he will be asked will be clear to him because he will be fully familiar with this book, which is so excellently constructed . It is divided into thirty parts, so that if one studies one part each day, he will have reviewed its contents every month. Of such a person it will be said, "Happy is he who comes here with his knowledge readily in hand."